

Stockholm, 2025.01.21

Remissvar på Uppdrag om översyn av regelverket för ändring av detaljplan och olagliga planbestämmelser (Boverkets rapport 2024:21)

Sveriges Arkitekter är ett fackförbund och en intresseorganisation som driver Sveriges arkitekters gemensamma frågor – från studietiden och genom hela yrkeslivet. Vi står upp för arkitekternas arbetsvillkor och driver kårens intressen för att åstadkomma vackra, hållbara och välfungerande livsmiljöer. Vi har över 14 000 medlemmar och ansluter cirka 90 procent av alla yrkesverksamma arkitekter i Sverige.

Sveriges Arkitekter är positiva till förslaget

Att göra det enklare att utnyttja det befintliga beståndet, exempelvis att omvandla kontor till bostäder, ligger helt i linje med ett långsiktigt hållbart samhällsbyggande. Sveriges Arkitekter är därför positiva till de förslag som Boverket lägger fram i rapporten om ändring av plan- och bygglagen.

Positivt att enklare kunna ändra användning för en byggnad

Enligt förslaget ska detaljplaner ändras, inklusive en möjlighet till utökning av bestämmelser, genom att kommunen antar en ny detaljplan som ersätter den gällande detaljplanen. Sveriges Arkitekter ser positivt på förslaget då det kan göra det enklare att ändra och lägga till användningsbestämmelser i ett redan planlagt område.

Vi ser därvid ett behov av att i författningskommentaren till den föreslagna paragrafen (4 kap. 40 a § PBL) tydliggöra, utveckla och exemplifiera vad som avses med små korrigeringar respektive vissa ändringar i förhållande till gällande plan. Det är särskilt viktigt att det blir otvetydigt att möjligheten att införa nya bestämmelser om skydd av natur- och kulturvärden, anpassnings- och utformningskrav på ny bebyggelse och bestämmelser för klimatanpassning omfattas av de nya bestämmelserna.

Behov av klarspråk

Sveriges Arkitekter rekommenderar att Boverkets författningsförslag skrivs om så paragraferna blir lättare att läsa och förstå innebörden av. Detta gäller särskilt skrivningarna i den föreslagna nya 4 kap. 40 b § PBL med hänvisningarna till övergångsbestämmelser och byggnadsstadgan.

I en bearbetning av författningsändringarna bör också alternativ till den föreslagna nya termen "omvandling" av detaljplan i den nya 4 kap. 40 a § PBL övervägas. Detta då vi menar att omvandla ofta förknippas med en rumslig förändring, vanligen i stor/omfattande skala som i stadsomvandling, och det som nu avses inte i första hand är rumsligt utan administrativt. En alternativ term till omvandling skulle förslagsvis kunna vara översättning. Uttrycket används flera gånger i rapporten (exempelvis s. 7) och vår erfarenhet är att det också används i praktiken.

Risk för undanträngningseffekt

Enligt Boverkets beräkning kostar en digitalisering av en detaljplan cirka 9000 – 11000 kr, baserad på en tidsåtgång på 12 – 14 timmar och en lönekostnad på 770 kr/timme. Vi vill påtala att detta inte omfattar alla moment som berörs för en ny rättsverkande plan och inte heller motsvarar timkostnad för det kvalificerade arbete som också behövs för översättningen som sådan. Kostnaden är alltså en grov underskattning och helt orealistiskt, vilket också Sveriges kommuner och regioner (SKR) påtalat. Planavgift är därför inte ett realistiskt finansieringsinstrument för planer som endast digitaliseras.

En relativt stor risk är därför att digitaliseringen inte kommer komma till stånd, så som SKR påtalat. Eller så kommer digitaliseringsprojekt tränga undan annat planeringsarbete. Vi är särskilt oroad för att strategisk och översiktlig planering, som finansieras genom kommunens egen budget, därvid kommer prioriteras ned med påföljande negativa konsekvenser för stadsbyggandet som helhet.

Positivt med kunskapsunderlag

Sveriges Arkitekter anser att det är positivt att Boverket utvecklar och fördjupar innehållet på PBL Kunskapsbanken med rättsfall av olika slag tillsammans med juridiska beskrivningar av sammanhanget. Det är ett värdefullt underlag för att genomföra ändringar av detaljplaner med otydliga bestämmelser som saknar lagstöd.

Tobias Olsson
Förbundsdirektör

Margareta Wilhelmsson
Samhällspolitisk chef

Anki Kaplan Wikström
Samhällspolitisk utredare